

การพัฒนาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 จังหวัดขอนแก่น

The development of the Short Courses on Increasing Value Added of Local
Product for a High School Education of Khonkaenwittayayon 2
School, Khonkaen Province

สุภารัตน์ ทองชุม* ณัฐวิจิตา เลิศพงษ์รุจิกร** นงลักษณ์ มโนวัลย์เลา**

Suparat Thongchum Nutwichida Lertpongrujikorn Nongluck Manowaluilou

* สาขาวิชาบริหารธุรกิจศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้นเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จังหวัดขอนแก่น จำนวน 29 คน จาก 29 โรงเรียน และสัมภาษณ์ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 5 คน เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึกครูที่สอน หลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษามีแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ รวมทั้งส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ มีทักษะการทำงาน สามารถนำเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาไทย มาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้อง ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น มีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา เวลาเรียน แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน สื่อการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ถ่ายทอดความรู้โดยผู้รู้ ประชาชนชาวบ้าน ร่วมกับครูและผู้วิจัย ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ของผู้รู้ มีการประเมินผลงาน/ชิ้นงาน และทักษะการปฏิบัติงาน

ร่วมกันระหว่างนักเรียน และครูผู้สอน สังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยนักเรียน และครูผู้สอน และ 4) ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น พบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี และมีข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข เรื่องระยะเวลาที่กำหนดไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติ

คำสำคัญ: หลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this study were to develop the short-course curriculum of value added on local products for high school students in KhonKaenwittayayon 2 school, KhonKaen. The population of this study was 29 teachers in learning area of career and technology from 29 schools under the Office of Education Service Area 25, and 5 teacher from interview in learning area of career and technology, who have knowledge in local products. Employed research instruments were a questionnaire of opinion, deeply interview teachers, short course curriculum, learning and education plan, and educational achievement tests. Research findings were as follows: 1) From the basic data, it was found that the educational department had development plan for all over education and improving quality; physical, spiritual, and intellectual. Also it improved knowledge, virtue,

morality and good culture for living. Students could not only live with other people happily, but also enhance national art and culture, religious, and athletics. Student would get working skill, management skill, and use information technology and integration among technology, intelligence of locality, and local product in properly. Moreover, they would get capability for their career and lives, and continue to improve themselves, 2) The result from development of short course curriculum in increasing a value added on local products for high school students in KhonKaenWittayayon 2 school, khonkaen province, it was concluded that components of this curriculum were principle, subject matter, aim, study time, instructional media, Assessment of Learning Outcomes and 6 plans of learning management plan. Experts of evaluation's curriculum found that the subject matter matched with the purpose of learning skill and was proper for using in learning management, 3) Based on the finding of this investigation by testing in using the short course curriculum, it was summed up that the majority was direct learning from experiencing and was taught by folk expert with teacher and researcher. The pattern of teaching was evaluated projects and products, and association among students and teacher and 4) The result from evaluated and improved the short course curriculum showed that in learning and teaching behavior students satisfyingly cooperated in activity and learning. In improving curriculum, there were defective plans that should change and improve such as time for learning and doing in activities, especially in practical part.

Keywords: Short Course Curriculum, Value Added, Local Product

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและ

ทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดัการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ อีกทั้งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (Ministry of Education, 2008b) และได้กำหนดนโยบาย “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โดยการลดเวลาเรียนภาควิชาการและลดเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรับความรู้ เช่น การบรรยาย การสาธิต การศึกษาใบความรู้ให้น้อยลง ส่วนเพิ่มเวลารู้เป็นการเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรง คิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลาย โดยเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในด้านรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยเริ่มดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 (Burea of Academic Affairs and Educational Standards, 2015)

วัตถุประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญประการหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาสิ่งแวดล้อม และดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของสังคมไทย ในการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น หลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีหลักสูตรเป็นข้อกำหนดหรือเป็นแผนในการศึกษาว่าผู้เรียนจะต้องเรียนรู้อะไร อาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นแม่บทที่สำคัญในการศึกษา หลักสูตรที่ดีต้องตอบสนองต่อสังคม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปด้วย Kopatta (2009) แนวทางหนึ่งซึ่งเป็นการส่งเสริมการสืบทอดวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในจังหวัดขอนแก่น คือ การบรรจุหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถลงมือปฏิบัติสืบทอดอาชีพได้ในภาคภูมิก่อน และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อ

ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับสภาพความเป็นจริงไปสู่ท้องถิ่น โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนได้ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนวิชางานธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาและเทคโนโลยี โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โรงเรียนจึงจัดทำหลักสูตรที่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยจะต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและหลักสูตรที่สนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมีหลักสูตรที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (KhonKaenWittayayon 2 school, 2014: 5) และจากการสำรวจความต้องการของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 พบว่าร้อยละ 82 ต้องการให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาและเทคโนโลยีจัดทำหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นสามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบรู้จักวางแผนในการทำงานและมีความคิดสร้างสรรค์ชิ้นงานให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองต่อครอบครัวและต่อประเทศชาติ โดยเฉพาะหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเพราะหากผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะในวิชาชีพที่จะสร้างงานให้เกิดขึ้นกับตนเองและชุมชนก็จะสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนของตนเองเองได้

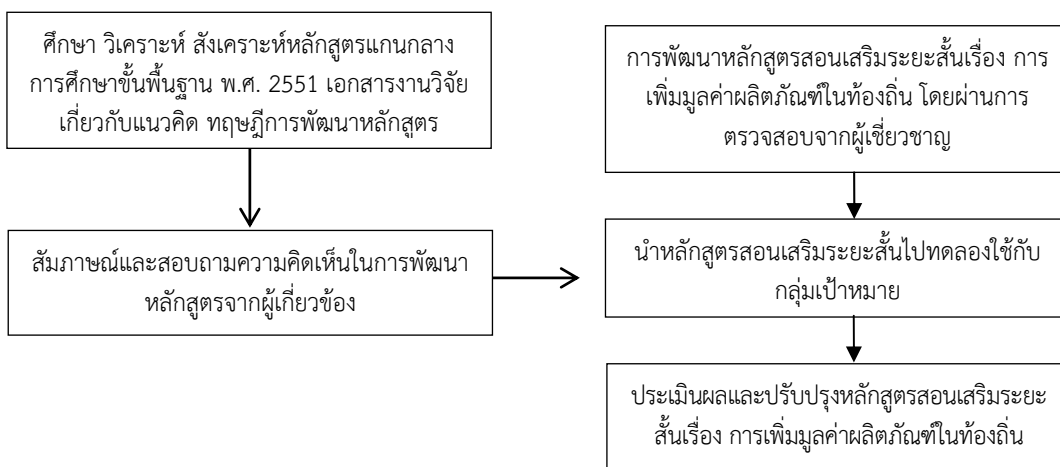
จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาและเทคโนโลยีจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์ในชุมชน สำนึกรักและหวงแหนท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เรียนได้เรียนรู้และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของตนเอง ได้ศึกษาสาระที่เป็นสิ่งทีใกล้ตัวและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้นเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ขั้นตอนผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดของ Saylor and Alexander Chanremg (2007: 43) ในการพัฒนาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้นเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 โดยแบ่งเป็นขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจักสาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฉบับร่างโดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไขภายหลังตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ผู้วิจัยศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จังหวัดขอนแก่น จำนวน 34 คน จาก 34 โรงเรียน โดยสอบถามความคิดเห็นจากแบบสอบถาม จำนวน 29 คน และสัมภาษณ์ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีที่มีความรู้ความสามารถในการผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 5 คนโดยการวิจัยในครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้นเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 จังหวัดขอนแก่น

2. นำแบบสอบถามมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .96

3. แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึกครูที่สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้นเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

4. หลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2

5. แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 6 แผน

6. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีในการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน โดยศึกษาจากสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจสังคมและสภาพการตลาด และศึกษาเอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

1.2 ดำเนินการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น จากครูผู้สอน จำนวน 29 คน

1.3 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น จากครูผู้สอน จำนวน 5 คน

หลังจากนั้นนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาวิเคราะห์ และนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วมาสร้างหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

2. ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม สัมภาษณ์ ซึ่งผ่านการวิเคราะห์เรียบร้อยแล้ว จัดทำหลักสูตรฉบับร่างและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของหลักสูตรฉบับร่าง และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยนำหลักสูตรฉบับร่างกลับมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำหลักสูตรฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ได้ตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องของหลักสูตร จากนั้นนำหลักสูตรฉบับร่างมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร

3.1 ผู้วิจัยแนะนำวิธีการและขั้นตอนในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นร่วมกับครูประจำวิชาและผู้รู้ เพื่อนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักเรียน

3.2 ผู้วิจัยร่วมกับครูประจำวิชาและผู้รู้ในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการบรรยาย สาธิต ปฏิบัติ แบ่งกลุ่มอภิปราย ค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ แสดงความคิดเห็น ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ และจัดทำชิ้นงาน

3.3 ผู้วิจัยทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจ หลังทดลองใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.4 หลังจากผู้วิจัย ครูประจำวิชา และผู้รู้ในท้องถิ่นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนจบหลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปประเมินผลหลักสูตรในขั้นต่อไป

4. ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร ทำการประเมินก่อนและหลังการใช้หลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

คะแนนเฉลี่ย แล้วหาค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร

สรุปผลการวิจัย

จากการนำหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ผลจากการศึกษาเอกสารทางการศึกษา พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษามีแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีวัฒนธรรมที่ดีในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา มีทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีจากภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาไทย และเทคโนโลยีสากล มาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้องตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร

1.3 การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้นเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้นเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\mu = 4.40, \sigma = 0.59$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดการวัดและประเมินผล ($\mu = 4.51, \sigma = 0.57$) รองลงมา คือ การกำหนดเนื้อหาสาระ ($\mu = 4.41, \sigma = 0.57$) และสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ($\mu = 4.41, \sigma = 0.59$) เท่ากัน และการกำหนดวิธีการสอน ($\mu = 4.36, \sigma = 0.62$)

ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือการกำหนดวัตถุประสงค์ ($\mu = 4.32, \sigma = 0.59$) ตามลำดับ

จากการสอบถาม พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการกำหนดการวัดและประเมินผลที่ชัดเจนมีความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นตัววัดประสิทธิผลของหลักสูตร

1.4 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้นเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีความต้องการให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นหลักสูตร โดยเรียนรู้ผ่านปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้รู้ สามารถถ่ายทอดความรู้ผ่านประสบการณ์จริง โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1.4.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ ได้แก่ เพื่อตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษา “การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” และเพื่อนักเรียนได้มีวิชาชีวิตติดตัวสามารถประกอบอาชีพได้ในอนาคต และได้ฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพ

1.4.2 การกำหนดเนื้อหาสาระ ประกอบด้วยความเป็นมาและประเภทของผลิตภัณฑ์ กรรมวิธีการผลิต ขั้นตอนการผลิต วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิตแต่ละชิ้นงานออกมา ทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การเตรียมและคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนวิธีทำ การคัดเลือกวัตถุดิบในการทำ การย้อมสี การจัดทำลายสาน การคัดลาย การจัดทำสีสันทาสวยงามการจักสานให้เป็นสิ่งที่คงทนถาวร และการคิดคำนวณต้นทุน กำไร การจัดจำหน่าย การเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ และการนำไปใช้ประโยชน์ และการเผยแพร่ต่อชุมชน

1.4.3 การกำหนดวิธีการสอน ได้แก่ การนำปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียน ครูผู้สอนนำนักเรียนไปเรียนรู้นอกสถานที่ เช่น สถานที่ หน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นหรือสินค้าโอท็อปสถานที่แสดงสินค้าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นต้น และนักเรียนได้ฝึกจริงทุกขั้นตอน นักเรียนต้องคิดเองทำเองด้วยตนเอง นักเรียนจึงจะเกิดองค์ความรู้ และทักษะในการปฏิบัติจนเกิดความชำนาญจึงจะสามารถผลิตชิ้นงานที่ได้มาตรฐานที่จะสามารถนำออกจำหน่ายได้

1.4.4 สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ศึกษาดูงานกับปราชญ์ และสถานที่จำหน่ายสินค้าในชุมชนเหมาะสำหรับการไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และมีความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย

1.4.5 การกำหนดการวัดผลและประเมินผลโดยวิธีการสังเกต การปฏิบัติงานของนักเรียน ซึ่งในการสังเกตจะต้องเริ่มจากการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ขั้นตอนการปฏิบัติงานของผู้เรียน การใช้เครื่องมือตลอดจนทักษะต่าง ๆ ในภาคปฏิบัติงาน ความตั้งใจ ความอดทน ความรับผิดชอบ โดยเน้นการให้คะแนนตามชิ้นงานที่ผลิตและวิธีการตรวจชิ้นงาน และการเขียนอธิบายขั้นตอนการดำเนินงาน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา เวลาเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล จำนวน 6 แผน ผู้เชี่ยวชาญประเมินองค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ถ่ายทอดความรู้โดยผู้รู้ ประชาชนชาวบ้าน ร่วมกับครูและผู้วิจัย ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ของผู้รู้ มีการประเมินผลงาน/ชิ้นงาน และทักษะการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนักเรียน และครูผู้สอน สังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยนักเรียน และครูผู้สอน

4. ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้น เรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 สรุปผลได้ดังนี้

4.1.1 การประเมินผลหลักสูตร

1) ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

2) ผลสรุปด้านทักษะกระบวนการทำงาน พบว่า นักเรียนมีทักษะกระบวนการทำงาน การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน การจัดป้ายนิเทศแสดงขั้นตอนการสร้างและการทดลองหลักสูตร มีการปฏิบัติจริงในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน

3) ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงาน พบว่า นักเรียนทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนดในระดับดีมาก มีทักษะกระบวนการทำงานด้านการวางแผนการทำงาน

ขั้นตอนการทำงาน ทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนด และการรายงานหน้าชั้นเรียนในระดับดีมาก

4) ผลคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ก่อนและหลังใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร

5) ผลการประเมินชิ้นงาน พบว่า นักเรียนสามารถทำกิจกรรมและเสนอผลงานด้านความคิดสร้างสรรค์ สาธิตความรู้ ความสะอาดชิ้นงาน ความสวยงามของชิ้นงาน

4.1.2 ผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร พบว่า มีข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข เรื่องระยะเวลาที่กำหนดไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติ ดังนั้น จึงควรมีความยืดหยุ่นระยะเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และมีการมอบหมายงานนอกเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรศึกษารายละเอียดของหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้นเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน 2 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควรจัดให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรม และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนและประชาชนท้องถิ่น

1. ครูผู้สอนควรศึกษาข้อมูลในท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ก่อนจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การถ่ายทอดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูผู้สอนควรร่วมมือกับประชาชนท้องถิ่นในการทำหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

3. ควรเน้นเนื้อหาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ครูผู้สอนกับประชาชนท้องถิ่นควรส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะท้องถิ่นให้กับผู้เรียน โดยสอดแทรกในเนื้อหาหรือรูปแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลาย

5. ครูผู้สอนควรมีการดำเนินการสอนอย่างต่อเนื่องโดยร่วมมือกับองค์การภายนอกถึงแม้ว่าจะไม่มีโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” แต่ก็ทำตามเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นศาสตร์ที่คงอยู่คู่กับชุมชนตลอดไป

6. ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้โดยนำนักเรียนลงพื้นที่ในชุมชนจริงเพื่อให้นักเรียนได้เกิดองค์ความรู้ที่สมบูรณ์และครบถ้วน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและติดตามผลงานของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนตามหลักสูตรสอนเสริมระยะสั้นเรื่องการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อทราบพัฒนาการของนักเรียนต่อไป

2. ควรให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการสอนเสริม พัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้อง หาอุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน

3. การวิจัยในครั้งต่อไปควรพัฒนาการสร้างผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย

References

Ministry of Education. (2008a). *The implementation of the Basic Education Curriculum, Learning Area of Occupations and Technology*. Bangkok: cooperative printing demonstrations of Thailand. [in Thai].

_____. (2008b). *The implementation of the Basic Education Curriculum 2008*. Bangkok: cooperative printing demonstrations of Thailand. [in Thai].

Kopatta, T. (2009). *development of curriculum for learning are of occupations and technology in local herb drink for grade 6th, Graosupannika group, Prama, Supanburi province*. Bangkok: Master of education in curriculum course Thepsatri Rajabhatuniversity. [in Thai].

Chanreng, P. (2007). *Curriculum Development in curriculum and teaching course. Lop Buri*. Faculty of education Thepsatri Rajabhatuniversity. [in Thai].

KhonKaenWittayayon 2 school (SamanSumetho). (2014). *Conclusion for academic of KhonKaenWittayayon 2 school (SamanSumetho)*. [in Thai].

Burea of Academic Affairs and Educational Standards. (2015). *A workshop guide, a shorter time-to-learn way to know*. Bangkok. Burea of Academic Affairs and Educational Standards and minister of education. [in Thai].